

Temat	Zagadnienia
Cywilizacje prekolumbijskie	<ul style="list-style-type: none"> – wiedza geograficzna Europejczyków w końcu średniowiecza – cechy kultur prekolumbijskich przed przybyciem Europejczyków – cywilizacja Olmeków – cywilizacja Majów – cywilizacja Azteków – cywilizacja Inków – największe osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich – znaczenie terminów: <i>Teotihuacán, świątynia Słońca, kalendarz aztecki, Tenochtitlán, Machu Picchu, kipu</i>
Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny wielkich odkryć geograficznych – odkrycia Portugalczyków – odkrycia Hiszpanów – podział Nowego Świata – skutki wielkich odkryć geograficznych – znaczenie terminów: <i>karawela, astrolabium, busola, żagiel łaciński, akademia w Sagres</i>
Ekspansja kolonialna	<ul style="list-style-type: none"> – podbój Nowego Świata przez konkwistadorów – powstanie kolonii i ich eksploatacja – niewolnictwo w koloniach – znaczenie terminów: <i>konkwistadorzy, korsarze, Złoty Trójkąt</i>
Przemiany gospodarcze i społeczne w XVI i XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> – geneza i główne cechy dualizmu gospodarczego – przemiany w rolnictwie – przemiany w miastach – początki gospodarki kapitalistycznej – znaczenie terminów: <i>inflacja, nominalna wartość waluty, nożyce cen, refeudalizacja, kapitalizm, cech, system nakładczy, manufaktury, spółki, giełda, proces grodzień, płodozmian, kompania handlowa, domy kupiecko-handlowe</i>
Kultura renesansu	<ul style="list-style-type: none"> – geneza renesansu – główne cechy humanizmu – rozwój nauki – sztuka renesansu – literatura renesansu – znaczenie terminów: <i>mecenat, utopia, heliocentryzm, geocentryzm, perspektywa geometryczna, pieta, kopuła</i>
Reformacja i jej skutki	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny reformacji – Marcin Luter i jego działalność – ruchy reformacyjne w Europie – następstwa reformacji – znaczenie terminów: <i>odpusty, protestanci, arianie, luteranizm, kalwinizm, predestynacja, wyznanie ewangelicko-augsburskie, wyznanie ewangelicko-reformowane</i>
Kontreformacja i wojny religijne	<ul style="list-style-type: none"> – sobór trydencki – powstanie i działalność Towarzystwa Jezusowego – znaczenie terminów: <i>zasada Cuius regio, eius religio, jezuici, trybunał świętej inkwizycji, „noc św. Bartłomieja”, Edykt nantejski, Akt supremacji, indeks ksiąg zakazanych, sekularyzacja, nepotyzm, hugenoci</i>
Przemiany polityczne w Europie w XVI wieku	<ul style="list-style-type: none"> – monarchie narodowe w Europie Zachodniej: Francja, Anglia i Hiszpania – geneza powstania nowożytnych monarchii absolutnych – imperium Habsburgów – powstanie, rozwój i podział – imperium osmańskie – znaczenie terminów: <i>monarchia stanowa, monarchia absolutna, monarchia narodowa, merkantylizm, wojny włoskie, Sacco di Roma</i>

Przemiany gospodarcze w Rzeczy-pospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – geneza gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej – funkcjonowanie folwarków pańszczyźnianych – miasta w Polsce w XVI w. – znaczenie terminów: <i>dualizm ekonomiczny, szlachta, folwarki, pańszczyzna, przywilej warcki, taksy wojewodzińskie</i>
Rozwój demokracji szlacheckiej	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny dominacji politycznej szlachty – przywileje polityczne szlachty – powstanie sejmu walnego i jego funkcjonowanie – ruch egzekucyjny i jego działalność – znaczenie terminów: <i>magnateria, szlachta zaściankowa, szlachta zagrodowa, gołota, senat, izba poselska, demokracja szlachecka, ruch egzekucyjny, lustracja królewszczyzn, rokosz, wojna kokosza, przywilej mielnicki, elekcja vivente rege, wojsko kwarciane, Nihil novi (konstytucja), Trybunał Koronny, Trybunał Litewski</i>
Kultura i sztuka renesansu w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – geneza odrodzenia na ziemiach polskich – nauka i szkolnictwo – literatura odrodzenia – renesans w sztuce – znaczenie terminów: <i>humanizm, kaplica Zygmuntowska, arras, attyka, krużganek, podcień</i>
Panowanie ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> – główne kierunki polityki zagranicznej Jagiellonów – wzrost znaczenia państwa moskiewskiego – dyplomacja i wojny Zygmunta I Starego – I wojna północna o Inflanty i hegemonię w basenie Morza Bałtyckiego – polityka zagraniczna Zygmunta II Augusta – znaczenie terminów: <i>hold pruski, I wojna północna, дума bojarska, sobór ziemski, samodzięzawie, „trzeci Rzym”, hold wileński, flota kaperska, konstytucje Karnkowskiego</i>
Reformacja i kontrreformacja w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – państwo wielu religii – luteranizm i kalwinizm na ziemiach Rzeczypospolitej – tolerancja religijna – kontrreformacja w Rzeczypospolitej – znaczenie terminów: <i>bracia czescy, bracia polscy, ugoda sandomierska, konfederacja warszawska, unia brzeska, annaty, beneficja, unicy, nuncjusz papieski, Biblia brzeska</i>
Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> – geneza unii lubelskiej – postanowienia unii lubelskiej w 1569 r. – Rzeczpospolita Obojga Narodów – znaczenie terminów: <i>unia realna, kniaziowie, panowie, bojarzy</i>
Pierwsi władcy elekcyjni	<ul style="list-style-type: none"> – pierwsze bezkrólewie – pierwsza wolna elekcja – Henryk Walezy na tronie Rzeczypospolitej – kolejna wolna elekcja – polityka wewnętrzna i zagraniczna Stefana Batorego – znaczenie terminów: <i>konfederacje, sądy kapturowe, interrex, prymas, sejm konwokacyjny, elekcja viritim, artykuły henrykowskie, pacta conventa, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, piechota wybraniecka, husaria</i>
Rewolucja angielska i rozwój parlamentaryzmu	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja społeczno-gospodarcza w Anglii – rządy Stuartów – wybuch rewolucji angielskiej – wojna domowa w Anglii – dyktatura Olivera Cromwella – demokracja parlamentarna w Anglii – znaczenie terminów: <i>stara szlachta – nobility, nowa szlachta – gentry, anglikanizm,</i>

	<i>purytanizm, parlament, Akt nawigacyjny, lord protektor, Habeas Corpus Act, Ustawa o prawach, Akt o następstwie tronu</i>
Wojna trzydziestoletnia	<ul style="list-style-type: none"> – geneza wojny trzydziestoletniej – etapy wojny trzydziestoletniej – pokój westfalski – skutki wojny trzydziestoletniej dla dziejów Europy – znaczenie terminów: <i>cesarstwo Habsburgów, defenestracja praska, pokój westfalski, Unia Protestancka, Liga Katolicka</i>
Absolutyzm we Francji	<ul style="list-style-type: none"> – Francja kardynała Richelieu – czasy Frondy – rządy osobiste Ludwika XIV – znaczenie terminów: <i>intendenci, hugenoci, Edykt nantejski, rządy osobiste, Wersal, Bastylia, Król Słońce</i>
Zmiany polityczne w Europie w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> – polityka zagraniczna Ludwika XIV – wojna o sukcesję hiszpańską – zagrożenie tureckie w Europie – wojna Francji z Ligą Augsburską – znaczenie terminów: <i>sukcesja, Liga Augsburska, wojna palatynacka, koalicja antyfrancuska</i>
Kultura baroku w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – geneza baroku – główne cechy baroku – dzieła sztuki barokowej w Europie – architektura – znaczenie terminów: <i>rokoko, ogrody pałacowe, pałac barokowy, rzeźba barokowa</i>
Początki rządów Zygmunta Wazy	<ul style="list-style-type: none"> – podwójna elekcja – początki rządów Zygmunta III Wazy – główne kierunki polityki zagranicznej pierwszych Wazów – bitwa pod Kircholmem – wojna o ujście Wisły – bitwa morska pod Oliwą – rozejm w Starym Targu – przygotowania do wojny i porozumienie w Sztumskiej Wsi – wojna z Turcją – rządy Władysława IV Wazy – plany wojny tureckiej Władysława IV – znaczenie terminów: <i>rokosz Zebrzydowskiego, detronizacja, dominium Maris Baltici</i>
O koronę carów – wojny z Moskwą	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja w Rosji po śmierci Iwana Groźnego – cele polskiej polityki wschodniej – dymitriady – wojna z Rosją i zdobycie Kremla – walki o Moskwę w 1612 r. – kolejne wojny o tron moskiewski – pokój w Polanowie – znaczenie terminów: <i>„wielka smuta”, dymitriada, Kreml</i>
Konflikt z Turcją	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny wojen z Turcją – bitwa pod Cecorą – obrona obozu warownego pod Chocimiem – zawarcie pokoju polsko-tureckiego – znaczenie terminów: <i>Kozacy, Kozacy zaporoscy, Dzikie Pola, Zaporozie, Tatarzy krymscy, sułtan</i>
Powstanie Chmielnickiego	<ul style="list-style-type: none"> – problem kozacki w Rzeczypospolitej – sytuacja na Ukrainie w połowie XVII w. – wybuch powstania Chmielnickiego

	<ul style="list-style-type: none"> – przebieg wojny polsko-kozackiej – unia w Perejasławiu – wojna z Rosją w latach 1654–1667 – skutki konfliktu z Kozakami i Rosją – znaczenie terminów: <i>ugoda w Hadziaczu, pokój Grzymułtowskiego, kozacy rejestrowi, ataman, chan tatarski</i>
Potop szwedzki	<ul style="list-style-type: none"> – geneza najazdu szwedzkiego – przebieg potopu szwedzkiego – współpraca sąsiadów Rzeczypospolitej – następstwa potopu szwedzkiego – znaczenie terminów: <i>wojna podjazdowa, śluby lwowskie, Jasna Góra, traktat z Radnot, traktaty welawsko-bydgoskie, pokój oliwski</i>
Rzeczpospolita w drugiej połowie XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> – problemy wewnętrzne i rokosz Lubomirskiego – wojna z Turcją i pokój w Buczaczu – bitwa pod Chocimiem – elekcja i polityka zagraniczna Jana III Sobieskiego – wyprawa wiedeńska – pokój w Karłowicach – znaczenie terminów: <i>Podole, Święta Liga, wezyr</i>
Kryzys Rzeczypospolitej w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany społeczno-gospodarcze w Rzeczypospolitej w XVII w. – przemiany ustrojowe Rzeczypospolitej w XVII w. – sytuacja wyznaniowa w Rzeczypospolitej – znaczenie terminów: <i>klientela, latyfundia, oligarchia magnacka, liberum veto, przymus propinacyjny, regaliści, apostazja, dysydenci, dyzunicy</i>
Barok i sarmatyzm	<ul style="list-style-type: none"> – geneza baroku – specyfika polskiego baroku – sztuka barokowa – nauka i oświata – literatura barokowa – sarmatyzm i jego cechy – znaczenie terminów: <i>światłocień, kalwaria, portrety trumienne, ksenofobia, „przedmurze chrześcijaństwa”, manieryzm, inkrustacja, intarsjowanie, „złota wolność szlachecka”, żupan, kontusz</i>
Przemiany gospodarczo-społeczne w Europie w XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny rozwoju gospodarczego Anglii – maszyna parowa i jej zastosowanie – skutki gospodarcze i społeczne rewolucji przemysłowej – idee liberalizmu ekonomicznego – znaczenie terminów: <i>farmerzy, gospodarka wolnorynkowa, kapitalizm, rewolucja agrarna, rewolucja przemysłowa, urbanizacja, maszyna parowa, fizjokratyzm</i>
Oświecenie	<ul style="list-style-type: none"> – geneza i główne cechy oświecenia – nauka i szkolnictwo – literatura piękna i polityczna czasów oświecenia – sztuka XVIII w. – znaczenie terminów: <i>krytycyzm, racjonalizm, empiryzm, encyklopedia, deizm, ateizm, salon literacki, prawa naturalne, umowa społeczna, trójpodział władzy, klasycyzm, sentymentalizm, loże masonskie</i>
Budowa Imperium Rosyjskiego	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany ustrojowe, społeczno-gospodarcze i kulturowe w Rosji cara Piotra Wielkiego – Rosja Katarzyny II Wielkiej – cele rosyjskiej polityki zagranicznej i wewnętrznej w XVIII w. – znaczenie terminów: <i>wielka wojna północna, imperator Wszechrosji, gubernatorzy, grażdanka, wsie potiomkinowskie, Senat Rządzący</i>

Absolutyzm oświecony w Prusach i Austrii	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany ustrojowe, społeczno-gospodarcze i kulturowe w Prusach – wojny śląskie – przemiany ustrojowe, społeczno-gospodarcze i kulturowe w monarchii Habsburgów – wojna siedmioletnia – znaczenie terminów: <i>absolutyzm oświecony, junkrzy, sankcja pragmatyczna, austriacka wojna sukcesyjna, józefinizm</i>
Rzeczpospolita na początku XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> – August II Mocny na tronie Rzeczypospolitej – wybuch i przebieg wielkiej wojny północnej – reformy okresu saskiego – Sejm Niemy i jego znaczenie – podwójna elekcja w 1733 r. – sytuacja Rzeczypospolitej w czasach rządów Augusta III Sasa – znaczenie terminów: <i>polska wojna sukcesyjna, sejm pacyfikacyjny, Familia</i>
Pierwsze lata rządów Stanisława Augusta Poniatowskiego	<ul style="list-style-type: none"> – elekcja Stanisława Poniatowskiego – konfederacja barska – I rozbiór Rzeczypospolitej – Sejm Rozbiorowy – znaczenie terminów: <i>Szkoła Rycerska, sejm delegacyjny, prawa kardynalne, dysydenci, dyzunicy, rozbiór, Rada Nieustająca, Komisja Edukacji Narodowej, koliszczyzna</i>
Oświecenie w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – początki oświecenia na ziemiach polskich – Komisja Edukacji Narodowej – mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego – literatura piękna i polityczna – sztuki plastyczne – przemiany społeczno-gospodarcze doby stanisławowskiej – znaczenie terminów: <i>oświecenie stanisławowskie, Łazienki, klasycyzm, szkoły wydziałowe, szkoły podwydziałowe, szkoły główne, obiady czwartkowe</i>
Rewolucja amerykańska	<ul style="list-style-type: none"> – kolonie w Nowym Świecie w XVIII w. – geneza wojny z Anglią – wojna o niepodległość USA – Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej – znaczenie terminów: <i>„bostońskie picie herbaty”, konstytucja, federacja, stany, prezydent, opłaty stemplowe, Kongres Kontynentalny, milicja, zasada impeachmentu, Karta praw</i>
Kryzys monarchii francuskiej i wybuch rewolucji	<ul style="list-style-type: none"> – Francja Ludwika XVI – zwołanie Stanów Generalnych – wybuch rewolucji w 1789 r. – przebieg i skutki rewolucji francuskiej – znaczenie terminów: <i>rewolucja, drobnomieszczaństwo, burżuazja, Marsylianka</i>
Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> – konstytucja Francji z 1791 r. – Francja republiką – dyktatura jakobinów – ścięcie króla Ludwika XVI – obalenie Maksymiliana de Robespierre’a – znaczenie terminów: <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela, Zgromadzenie Konstytucyjne, Legislatywa, cenzus majątkowy, żyrondyści, kordelierzy, „górale”, Konwent Narodowy, republika, Komitet Ocalenia Publicznego, dyrektoriat, sankiuloci, Zgromadzenie Narodowe, Gwardia Narodowa, kontrasygnata, prawo Le Chapeliera, przewrót thermidoriański</i>
Uchwalenie <i>Konstytucji 3 maja</i> i wojna w jej obronie	<ul style="list-style-type: none"> – geneza zwołania Sejmu Wielkiego – główne stronnictwa Sejmu Wielkiego – reformy Sejmu Czteroletniego – Konstytucja 3 maja

	<ul style="list-style-type: none"> – konfederacja targowicka – wojna w obronie <i>Konstytucji 3 maja</i> – II rozbiór Rzeczypospolitej – znaczenie terminów: <i>sejm skonfederowany, Sejm Wielki, stronnictwa polityczne, Kuźnica Kollątajowska, aukcja wojska, „ofiara 10. grosza”, prawo o miastach, Virtuti Militari</i>
Insurekcja kościuszkowska i upadek Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – geneza powstania – wybuch powstania i zwycięstwo pod Raclawicami – Uniwersał połaniecki – przebieg insurekcji – III rozbiór Rzeczypospolitej – znaczenie terminów: <i>insurekcja, naczelnik, uniwersał, kosynierzy</i>
Francja – od konsulatu do cesarstwa	<ul style="list-style-type: none"> – rządy dyktatoratu we Francji i kryzys władz rewolucyjnych – przejście władzy przez Napoleona Bonapartego – polityka wewnętrzna i zagraniczna Napoleona Bonapartego – pierwsze militarne sukcesy Napoleona – Napoleon cesarzem Francuzów – organizacja Cesarstwa Francuzów; reformy Napoleona – znaczenie terminów: <i>kodeks cywilny, blokada kontynentalna, dyktatoriat, państwo policyjne, pierwszy konsul, konkordat, plebiscyt</i>
Legiony Polskie we Włoszech	<ul style="list-style-type: none"> – emigracja po III rozbiórze Rzeczypospolitej – sprawa polska po III rozbiórze – Legiony Jana Henryka Dąbrowskiego – udział Polaków w wojnach Napoleona – powstanie na ziemiach polskich w 1806 r. – znaczenie terminów: <i>Mazurek Dąbrowskiego, Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Agencja, Deputacja, Legion Włoski, Legion Naddunajski, szwoleżerowie</i>
Ekspansja i klęska Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> – wojna z III koalicją (bitwy pod Trafalgarem i pod Austerlitz) – wojna z IV koalicją – wyprawa hiszpańska – wojna z V koalicją – wyprawa na Moskwę – wojna z wielką koalicją i upadek Napoleona – „100 dni Napoleona” – znaczenie terminów: <i>„bitwa trzech cesarzy”, „bitwa narodów”, kampania pruska, kampania rosyjska, Związek Reński, traktat w Tylży, guerrilla, bermysca, grenadierzy, gwardia</i>
Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> – ustrój polityczny Księstwa Warszawskiego – sytuacja społeczno-gospodarcza w Księstwie Warszawskim – wojna z Austrią w 1809 r. – udział Polaków w wyprawie na Moskwę – upadek Księstwa Warszawskiego – znaczenie terminów: <i>konstytucja oktrojowana, deputowani, cenzus majątkowy, rezydent, II wojna polska, Wolne Miasto Gdańsk</i>